

HANNU RAJANIEMI s-a născut în 1978 la Ylivieska, Finlanda, dar a trăit mare parte din viață în Marea Britanie și a scris în limba engleză. A studiat matematica la Universitatea Cambridge și a obținut un doctorat în fizică matematică la Universitatea din Edinburgh. În septembrie 2010 prestigioasa editură Gollancz din Marea Britanie și apoi TOR din Statele Unite i-au cumpărat și i-au publicat volumul de debut, *Hoțul cuantic*, numai pe baza primelor 20 de pagini din manuscris. Un an mai târziu, cartea a fost nominalizată la Premiul Locus pentru cel mai bun roman de debut și este considerată atât de critici, cât și de fanii literaturii science fiction unul dintre cele mai bune debuturi din ultimii ani. În 2012 a apărut *Prințul fractal*, volumul al doilea al seriei, iar în 2014 s-a publicat a treia carte, *The Causal Angel*. În prezent, Hannu Rajaniemi locuiește în California.

HANNU RAJANIEMI

■ PRINȚUL FRACTAL

Traducere din limba engleză
MIHAI-DAN PAVELESCU

NEMIRA

Cuprins

<i>Prolog – Prințul visător</i>	9
---------------------------------------	---

1. Hoțul și Cutia.....	15
2. Tawaddud și Dunyazad.....	25
3. Hoțul și arestarea.....	34
4. Tawaddud și Abu Nuwas.....	47
5. Hoțul și Vânătorul.....	54
6. Tawaddud și ghula.....	64
7. Hoțul și router-ul.....	76
8. Tawaddud și Sumanguru.....	85
9. Hoțul și tigru.....	94
10. Tawaddud și Alile.....	102
11. Hoțul și Cicatricele.....	113
12. Tawaddud și qarinul.....	122
13. Povestea războmintii și a bijuteriei Kaminari.....	135
14. Tawaddud și Numele Secrete.....	142
15. Hoțul și sauna.....	155
16. Tawaddud și Cassar Gomelez.....	164
17. Mieli și Pământul.....	177

18. Hoțul și Tigva.....	183
19. Tawaddud în Palatul Poveștilor.....	194
20. Povestea lui Mieli și Sydän.....	205
21. Tawaddud și Axolotl.....	218
22. Povestea pelerinului și a chenului.....	225
23. Tawaddud și hoțul.....	228
24. Mieli și trenul cu suflete.....	236
25. Tawaddud și Consiliul.....	244
26. Mieli și Jannahul Pierdut.....	251
27. Hoțul și Mieli.....	258
28. Prințul și oglinda.....	264
29. Tawaddud și Aunii.....	274
30. Hoțul și poveștile.....	277

<i>Epilog</i>	281
<i>Mulțumiri</i>	284

HOȚUL ȘI CUTIA

În ziua când Vânătorul vine după mine, eu ucid pisici-fantomă din Cutia Schrödinger.

Din degetele mele, tentacule cuantice se revarsă ca niște scântei dintr-o bobină Tesla spre cutia micuță de lemn lăcuit ce plutește în mijlocul cabinei mele. Înapoia ei, pe un perete lin curbat, este afișată Magistrala: un fluviu etern de nave spațiale și gândwis-puri, o tușă de pensulă care presară stele în beznă. O ramificație a arterei gravitaționale prin Sistemul Solar, pe care nava noastră, *Perhonen*, o urmărește de la Marte spre Pământ. Însă azi sunt orb înaintea splendorii ei. Lumea mea are dimensiunea unei cutii negre, doar atât de mare cât să încapă o verighetă, mintea unui zeu... sau cheia spre libertatea mea.

Îmi ling transpirația de pe buze. Câmpul meu vizual este o pânză de păianjen de diagrame de protocoale cuantice. Gogolii matematici ai lui *Perhonen* îmi murmură și șoptesc în minte. Pentru a-mi ajuta simțurile și creierul prea umane, ei traduc problema în yosegi: deschiderea unei cutii puzzle japoneze. Protocoalele cuantice sunt senzații, imperfecțiuni și văi în intarsii, puncte de apăsare în interiorul lemnului, aidoma unor mușchi încordați,

zâmbete abia întrezărite de secțiuni ce glisează. Trebuie să descopăr succesiunea corectă care o deschide.

Atât doar că, aici, șmecheria este să *n-o deschizi* prea devreme, tiparele lemnului sunt ascunse în nenumărații qubiți de la interior – toți fiind simultan zero și unu –, iar mișcările sunt operații cuantice logice, executate de bateriile de lasere și interferometre pe care gogolii le-au construit în aripile navei. Totul se rezumă la ceea ce anticii numeau tomografia proceselor cuantice: încercarea de a înțelege cum acționează Cutia asupra stărilor sondelor pe care le introducem grijuliu, ca pe niște șperacle, în ea. Ai senzația că încerci să jonglezi cu cuburi Rubik cu opt fețe în vreme ce, simultan, te străduiești să le rezolvi.

Și de fiecare dată când scap câte unul, Dumnezeu omoară un miliard de pisoiași.

Gogolii iluminează o secțiune a diagramei, fire roșii prin încălceală. Pot zări imediat altă secțiune care este conectată. Dacă rotim săgeata *asta* și starea *asta* și aplicăm o poartă Hadamard și *determinăm...*

Sub degetele mele, lemnul imaginar geme și clicăie.

– Sesam, șoptesc eu.

Bătrânului zoku Drathdor îi plăcea să vorbească și nu fusese chiar așa greu să-l conving să explice ce era o Cutie (fără să pomenesc, bineînțeles, că furasem una de la zoku cu douăzeci de ani în urmă).

Închipuie-ți o cutie cu capac, spusese el. Închide în ea o pisică. Lângă pisică, tot în cutie, pune un dispozitiv letal: o sticlă cu otravă, cu cianură, să zicem, conectată la un mecanism cu un ciocan și un singur atom dintr-un element radioactiv. În ora următoare, atomul acela fie se va dezintegra, fie nu, astfel că fie va declanșa, fie nu căderea ciocanului. Așadar, în ora următoare, pisica va fi sau vie, sau moartă.

Mecanica cuantică afirmă că în cutie nu există o pisică definită cu certitudine, ci doar o fantomă: superpoziția unei pisici moarte și a unei pisici vii. Asta este valabil până în clipa când deschidem cutia și privim înăuntru. O determinare, o măsurătoare, va colapsa

sistemul fie într-o stare, fie în cealaltă. Așa se desfășoară sistemul teoretizat de Schrödinger.

Desigur este complet eronat. O pisică este un sistem macroscopic și nu-i necesară nicio intervenție misterioasă a unui observator miraculos pentru ca pisica să moară ori să trăiască: interacțiunea ei cu restul Universului, fenomenul numit decoerență, este suficientă pentru a asigura colapsul într-o macrostare. Dar în lumea microscopică – pentru qubiți, echivalenții cuantico-mecanici ai cifrelor unu și zero –, pisica lui Schrödinger este reală.

Cutia conține trilioane de pisici-fantomă. Stările pisicii vii codifică informații. O minte, ba chiar o minte vie, gânditoare. Qubiții Cutiei fuseseră rotiți într-o stare limbo, între neant și existență. Mintea de la interior n-ar fi sesizat nimic, pentru că o succesiune de porți cuantice îi poate permite să continue să gândească, să simtă, să viseze. Dacă va rămâne înăuntru, totul va fi bine. Dar dacă va încerca să iasă, orice interacțiune cu mediul va prăbuși Universul peste ea ca o tonă de bolovani și o va colapsa în neant. Pisică rea, pisică moartă.

– Ce pui atunci într-o Cutie ca asta? îl întrebases eu pe bătrânul Drathdor.

– Ceva foarte, foarte periculos, răspunsese el.

Pe harta qubit a Cutiei pe care am creat-o săptămâna trecută, o secțiune se aprinde ca luminile unui oraș noaptea. Simt deznodarea care însoțește întotdeauna momentul când descoperi punctul slab al unei încuietori, al unui sistem de securitate sau al minții unui escroc. Nerăbdător, închid ochii și urmez fluxul mișcărilor. Plăcuțele din lemn lunecă sub degetele mele. Gogolii cântă cu fericirea șocurilor orgasmice de plăcere pe care le primesc din calcularea secvențelor spectrale de operatori spațiali Hilbert. Pe hartă se ivesc și mai multe lumini. Capacul se clinteste, aproape imperceptibil...

Și se închide cu un pocnet. Următorul registru moare, pentru totdeauna. Rețeaua de protocoale se transformă într-un nod. Ultima determinare arată doar moarte. Am distrus alt fragment al conținutului Cutiei.

Înjur și izbesc blestemăția de peretele opus al cabinei. Tentaculele cuantice se destramă și se dizolvă. Cutia ricoșează din câmpul stelat al peretelui și se rotește prin aer.

Cuvintele care mi-au răsunat zile întregi în minte revin acum.

Eu nu sunt Jean le Flambeur.

Un fluture alb, mic, aterizează expert pe Cutie și-i oprește rotirile, fluturând din aripi.

– Înainte de a sparge ceva, rostește nava cu glasul ei feminin, mângâietor, aș dori să-ți atrag atenția că ideea asta a fost în exclusivitate a ta.

Nava are dreptate: a fost ideea *mea*. Sau, mai degrabă, a sinelui meu anterior. Jean le Flambeur cel original, un hoț și spărgător de minți legendar, per ansamblu un tip cumsecade. Care nu mi-a lăsat nimic special, decât niște amintiri fragmentate, dușmani vechi, o condamnare la închisoare... și chestia din Cutie.

– *Touché*, spun eu.

– De acum au trecut trei zile, Jean. Poate că ar trebui s-o mai lași în pace pentru o vreme.

– Nu mai este timp. Mi-ai spus c-a intrat în decoerență.

Oboseala îmi înțepă ochii ca firele de nisip. Un memento al faptului că, în ciuda aparențelor, eu nu sunt liber. Mieli, căpitanul lui *Perhonen*, refuză cu încăpățănare să-mi ofere drepturi de administrator la corpul meu creat de Sobornost, menținându-l strict în parametrii umanilor standard, în ciuda asigurărilor mele că tentativele anterioare de evadare din parteneriatul nostru involuntar au fost neînțelegeri și că sunt ferm hotărât să-mi achit datoria de onoare față de ea și de misteriosul ei angajator Sobornost. Sincer!

Nu pot totuși să renunț. Când a examinat pentru prima dată Cutia, nava a descoperit că informațiile cuantice dinăuntru au viață scurtă. Peste câteva zile, pisoiașii vor muri de bătrânețe.

– Pare ca și cum designerul ar fi dorit în mod deliberat să introducă o limită de timp, spune *Perhonen*. Ca într-un joc.

– Așa cum ai spus chiar tu, este un dispozitiv zoku. La ce te poți aștepta?

Există o mare varietate de zoku, dar în mod universal ei sunt obsedați de jocuri. Asta nu înseamnă că Sobornostul ar fi imun la ispită. O amintire a Închisorii Dilema și a jocurilor ei letale mă înfioarează... ca să nu mai amintesc de monstrul ei rezident, Ultra-dezertorul: coșmarul mutabil care a purtat propriul meu chip pentru a mă înfrânge. Indiferent care ar fi misiunea pentru care m-a scos bossul lui Mieli, nu poate fi mai rea decât atât.

– Nu știu la ce să mă aștept. Nici Mieli, nici tu nu mi-ați spus ce se află înăuntru. Sau ce legătură are cu destinația noastră. Pe care, că tot veni vorba, nu sunt deloc încântată s-o vizitez.

– Pământul nu-i chiar *atât* de rău, spun eu.

– Tu ai mai fost acolo după Colaps?

– Nu știu. Știu doar că trebuie să mergem acolo. Desfac larg brațele. Uite care-i treaba, eu fur doar pentru a-mi câștiga existența. Dacă ai vreo problemă cu tabloul de ansamblu, plânge-te lui Mieli.

– În niciun caz în starea în care se află acum, zice nava. Avatarul fluture se rotește în jurul capului meu. Dar poate că *tu* ar trebui să discuți cu ea. Despre tabloul de ansamblu.

Mieli se comporta într-adevăr bizar. Nu era sufletul petrecerilor nici când era în forma cea mai bună, dar fusese chiar mai tăcută decât de obicei în săptămânile ce treceau cu greu ale călătoriei noastre de la Marte, petrecând majoritatea timpului în carlingă sau în cabina principală, unde medita.

– Asta, spun eu, pare o idee excepțional de proastă. De obicei, eu sunt ultima persoană din lume cu care ar dori să discute.

Despre ce naiba vorbește nava?

– S-ar putea să ai o surpriză.

– Bine. Imediat după ce deschid chestia asta.

Mă încrunt la Cutie. Avatarul fluture îmi poposește pe nas, făcându-mă să clipesc furios, și până la urmă trebuie să-l alung cu mâna.

– Am impresia că încerci să te autodistragi, pentru a te îndepărta de ceva, comentează nava. Există ceva ce *nu-mi spui*?

– Nici vorbă, sunt ca o carte deschisă. Oftez. Tu n-ai nimic mai bun de făcut? Primii roboți psihoterapeuți au fost creați acum vreo patru sute de ani.

– Ce te face să crezi că nu vorbești chiar cu unul dintre ei? Avatarul se dizolvă într-un norișor de puncte cuantice, lăsând în urmă un iz vag de ozon. Mai bine culcă-te, Jean.

Ating Cutia, simt forma solidă a lemnului cald, o rotesc din nou în aer, până când muchiile îi devin o pâclă. Imaginea aceea mă face să picotesc. Nava are dreptate. Este mai simplu să mă gândesc la ea decât la Marte, la castel și la zeiță. Și de îndată ce închid ochii, toate reapar.

Castelul de memorie de pe Marte ar fi putut fi al meu: toate încăperile erau pline cu statui din ceară și alamă, comori și bijuterii zoku, furate din minți de diamant și de la zei. Totul pierise acum și întreaga mea viață fusese înghițită de un Arhonte, care o transformase într-o temniță. Mai rămăseseră doar Cutia și amintirile ce o însoțesc.

Aș fi putut să întind mâna și să le iau pe toate înapoi, dar n-o făcusem. De ce?

Eu nu sunt Jean le Flambeur.

În mintea mea, merg pe coridorul din marmură și aur al castelului și privesc prin ușile deschise, în odăile cu amintiri furate.

Iată momentul când *n-am dorit* să fiu Jean le Flambeur. Trăiam pe Marte într-un loc al uitării, Oubliette. Aveam un chip nou. Aveam o viață nouă. Găsisem o femeie pe nume Raymonde. Îmi ascundeam secretele, chiar și față de mine însumi.

Iată Erupția, o Singularitate atât în tehnologie, cât și în continuumul spațio-temporal. Un fulger sclipitor în noaptea marțiană, un Jupiter muribund revărsând vise cuantice peste cei din Oubliette.

Iată Coridorul Nașterii și Morții, clădirea pe care am făcut-o pentru a le reaminti nemuritorilor cum se sfârșește totul.

Iată iubitul unui artist din Oubliette, ale cărui amintiri le-am... folosit ca inspirație. El a fost atins de Erupție. În mintea lui am văzut focurile zeilor. Și a trebuit să am amintirea aceea.

Iată-i pe zoku marțieni. Ei au adus Cutia din Războiul Protocolului. La interior avea un gogol Fondator Sobornost capturat, unul dintre conducătorii Sistemului Interior. Un zeu prins în capcană.

Iată fata numită Gilbertine – altceva ce mi-a fost imposibil să nu doresc, chiar dacă n-ar fi trebuit –, în ale cărei amintiri ascund Cutia. Purtam un chip pe care se citea o voință nemiloasă, care mi se pare străină acum. *Să fiu Prometeu, chestii de felul ăsta*, i-a spus vechiul meu sine. Asta vrea să fiu zeița cu zâmbet șerpesc pe care o slujește Mieli.

Iată femeia Xuexue din grădina roboților, care era uploader pe Pământ. Ea a transformat copii în sclavi nemuritori ai software-ului în cer, în vremea dinainte de Colaps, dinainte de Sobornost. Asta-i ceea ce mă trage acum spre căminul omenirii, știința că memoriile acestea au un scop, că în lumea de spectre există ceva de care am nevoie.

Și iată ușa închisă.

Deschid ochii. Cutia continuă să se rotească. M-am autodistras *într-adevăr*. Pământul este locul unde se află răspunsurile... ca și în odaia zăvorâtă din mintea mea.

Ce ar fi făcut Jean le Flambeur?

Iau Cutia și fredonez câteva note din Stan Getz. O deschidere circulară apare în suprafața curbată a unui perete. Mare parte din structura navei este construită din cerebrocoral – sau *văki*, cum îi spun ei –, care răspunde la muzică. Avusesem destul timp s-o privesc pe Mieli pentru a deduce asta. Fără îndoială, nava știe ce fac, totuși îmi place minimumul de intimitate pe care-l oferă existența unei ascunzătorii.

Pun Cutia înăuntru și inventariez conținutul. Două bijuterii zoku – ovale micuțe chihlimbariu-închis, cât niște ouă de prepeleliță –, furate de pe Marte, când eu și detectivul Isidore Beautrelet am mers la petrecerea de reincarnare a prietenei sale, Pixil. Tot aici se află și sabia ei din Spațiul Tărâmului, pe care am adus-o cu mine din bălălia cu celălalt sine al meu, Jean le Roi.

Nu-i mare lucru, dar este un început.

Pun bijuteria zoku în buzunar ca să-mi poarte noroc, încui restul secretelor mele jalnice și plec în căutarea lui Mieli.

Mieli se roagă Omului Întunecat în cabina principală a navei. Cântecul sună ezitant la început, dar, după un timp, sculpturile

din pereți încep să se miște după sunetul vocii ei, contorsionându-se în materializarea neagră a zeului vidului. Este un cântec pe care l-a învățat de la Bunica Brihane și care trebuie cântat doar în locurile întunecate, în călătoriile întunecate. Dar pe măsură ce alunecă în transa meditației, imaginile devin reflexiile ei: multe Mieli care o privesc din pereți, cu chipuri de culoarea gheții murdare din coada cometelor.

Mieli se oprește și se uită la ele. Lumânările sferice care plutesc în aer... flăcările din miezul lor ce emană lumină și o aromă slabă de scorțișoară... cântecul – nimic din toate acestea nu contează. Senzația de gol lăuntric i-a revenit.

Ar trebui să facă anumite lucruri. Să pregătească identități false pentru apropierea de Pământ. Să examineze bazele de date ale Sobornostului, căutând informații despre căminul omenirii și despre locul din care a plecat cu secole în urmă neamul ei, oortienii. În schimb, ea suspină, se trage cu brațele spre axa de gravitație zero a mobilierului și arborilor bonsai sferici, ordonați, din centrul cabinei, și comandă faberului un bulb cu ceai de lemn-dulce.

Ține în căușul palmelor coralul rugos și cald al bulbului. Cântecul pentru crearea lui îi sosește, pe neașteptate: câteva note simple pe care le poate învăța și un copil. Îl fredonează în timp ce soarbe. Gustul este puternic, lemn-dulce și amăreală. Uitase cât de scârbos poate fi. Însă odată cu sorbitura aceea vine și o amintire: o dimineată în koto, când jaluzelele erau deschise și Soarele Mic sclipa înăuntru, preschimbând nenumăratele cicatrice și crăpături ale cerului înghețat în sclipiri strălucitoare, cu Bunica îndesându-i bulbul în palme și sărutându-o cu buzele ei stafidite, mirosul ei dulce și uscat amestecându-se cu ceaiul, arborii-pompe deschizându-se, micii anansi prinzând curenții termici ai dimineții în glisoarele lor din pânză de păianjen diamantată...

Nici chiar amintirea aceea nu-i mai aparține de acum. Aparține stăpânei ei, pellegrina.

N-ar trebui s-o simtă altfel decât tot ce dăduse deja. Carnea îi este modelată într-un container pentru fuziune și moarte. Mîntea îi este amplificată cu un metacortex care ucide frica, înțelege cei-

vor face inamicii înainte ca ei înșiși s-o știe, transformă lumea în vectori, forțe și probabilități. Toate acestea pentru Sydän. Și atunci de ce simte că este atât de prețios, că este ultimul lucru la care a renunțat – unicitatea, dreptul zeiței de a o copia, de a crea gogoli care cred că ei sunt Mieli, fiica lui Karhu?

Poate fiindcă n-a fost pentru Sydän, ci pentru hoț.

Mieli alungă furia obișnuită când în minte îi revine amintirea chipului acestuia, trăsăturile ce au devenit familiare în ultimele luni: ochi strălucitori sub pleoape grele, un surâs relaxat, sprâncene înalt arcuite ce par să fi fost desenate cu un creion ascuțit. Pentru o clipă, aproape că duce dorul legăturii biotice pe care stăpâna ei o utiliza pentru a-i prinde laolaltă, astfel încât simțea tot ce simțeau ei. Legătura aceea îl făcea mai lesne de înțeles.

El a făcut-o să cânte, pe Marte. Ca toate acțiunile lui, fusese un șiretlic, menit să camufleze ceva ce făcea pe la spatele ei. Însă prin intermediul legăturii biotice, i-a putut simți fericirea la auzul cântecului ei. Mieli uitase cum era să cânte.

Apoi fusese vorba despre onoare. Nu-l putuse lăsa să moară în altă închisoare, abandonat de pellegrină ca o unealtă ruptă. Cum ar fi putut ea să facă altceva? Mieli își atinge bijuteria din jurul gleznei. Nestemate înșiruite într-un lanțisor, una după alta, alegeri irevocabile.

Își retrace degetele și continuă să se roage, în șoaptă. Lumina lumânărilor dansează pe chipurile statuilor, care încep să devină chipul lui Sydän, gura mare și pomeții înalți, zâmbetul arrogant, strengăresc.

– Măntreb de ce la mine nu te rogi niciodată? spune pellegrina. Zeii sunt ceva demodat. Hărmălaie memetică în capete de maimuțe. Ar trebui să te rogi și la mine.

Zeita stă în fața lui Mieli, o umbră încadrată de lumânările imponderabile, cu brațele încrucișate peste piept. Ca întotdeauna, pare să fie în gravitație normală: părul castaniu îi este despletit și se revarsă peste umerii lăsați dezgoliți de o rochie albă de vară.

– Slujesc și mă supun, zice Mieli, dar rugăciunile sunt numai ale mele.